

19. Програма перспективного розвитку територіальних курсів, навчально-методичних установ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності областей, м. Києва на 2015-2021 рр. – Київ: ІДУ ЦЗ, 2014. – 12 с.

УДК 378.046.4

*Михайлов В.М., к.держ.упр., Мірко Н.В., к.держ.упр.,
Павлов С.С., Ковровський Ю.Г.*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ЦЕНТРІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У статті висвітлено основні етапи та особливості проведення короткострокового підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

Розкрито практичні аспекти організації навчального процесу підвищення кваліфікації вказаної категорії, спрямованої на засвоєння систематизованих знань та отримання професійних умінь. Розглядається нормативно-правове забезпечення проведення короткострокового підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

Ключові слова: педагогічні працівники, підвищення кваліфікації, цивільний захист.

Постановка проблеми. У сучасних умовах суспільного життя винятково важливого значення набуває підвищення рівня підготовки висококваліфікованих фахівців для сфери цивільного захисту. Відповідно до Кодексу цивільного захисту України навчально-методичні центри цивільного захисту здійснюють проведення функціонального навчання керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту [1].

Понад 600 педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту, які здійснюють підготовку зазначених категорій на місцевому рівні, відповідно до законодавства у сфері освіти зобов'язані проходити чергову атестацію. Умовою проходження атестації педагогічних працівників є обов'язкове проходження не рідше одного разу на п'ять років підвищення кваліфікації.

Впродовж останніх років підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснювалось шляхом проходження додаткової спеціальної підготовки у сфері цивільного захисту на базі Інституту державного управління у сфері цивільного захисту. Підставами для її організації та проведення були: Положення про порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року № 874 та Порядок проходження педагогічними працівниками додаткової спеціальної підготовки у сфері цивільного захисту, затверджений наказом МНС України від 18.09.2013 № 352 [2; 3]. Зазначені нормативно-правові акти втратили чинність, що унеможливило подальшу підготовку педагогічних працівників за напрямком цивільного захисту. Зазначені обставини не могли не вплинути на рівень професійної компетентності викладацького складу навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що окремі практичні аспекти організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України знайшли відображення у роботах вітчизняних авторів Ягупова В.В. (досліджував проблеми забезпечення якості професійно-технічної освіти), Бондарчук О.І. (досліджувала умови підготовки науково-педагогічних кадрів), Мороза В. М. (досліджував проблеми організації підвищення кваліфікації у сфері державного управління), Болюбаша Я.Я. (досліджував теоретичні основи організації навчального процесу у вищих закладах освіти); Гончаренко С.У. (обґрунтував аспекти методики як науки); Нагаєва В.М. (розробив теоретичні та методичні засади методики викладання у вищій школі); Ортинський В.Л. (розкрив практичні та теоретичні основи педагогіки вищої школи для вищих навчальних закладів силових структур та відомств); Таймасов Ю.Д. (вивчав проблеми розвитку професійної компетентності персоналу пожежно-рятувальних підрозділів) та інші [4; 5; 6; 7].

Разом з тим, проблема організації короткострокового підвищення кваліфікації педагогічних працівників у вищих навчальних закладах ДСНС України мало відображена в науковому доробку українських вчених.

Таким чином, соціальна значущість та недостатня розробленість даної проблеми обумовили визначення наступних **завдань дослідження**: проаналізувати сучасний стан та основні проблеми організації проведення короткострокового підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту, а також визначити основні шляхи щодо подальшого розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Враховуючи вимоги сьогодення до рівня професійної компетентності педагогічних працівників та з метою забезпечення їх професійного розвитку, розширення знань, умінь і практичних навичок [8], ДСНС України було прийнято рішення щодо запровадження на базі Інституту державного управління у сфері цивільного захисту (далі – Інститут) проведення короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

З цією метою ДСНС України видала наказ № 77 від 18.02.2016 “Про організацію щорічного короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту” [9]. Цим наказом на Інститут покладено завдання щодо організації та проведення на своїй базі зазначеного короткострокового підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів за 72 годинною навчальною програмою.

Розроблено і погоджено із заінтересованими структурними підрозділами апарату ДСНС України Навчальну програму короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту та зразок бланку сертифікату про проходження цього навчання.

З метою якісної організації та проведення навчання за науково-педагогічними працівниками Інституту закріплено навчальні теми. Навчально-методичні матеріали відпрацьовано відповідно до змісту Навчальної програми короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту, який розкривається трьома навчальними частинами – інваріантною професійною, варіативною професійною та

діагностико-аналітичною.

Вимоги до змісту кожної з навчальних тем інваріантної та варіативної частини визначались ДСНС України з метою підвищення компетентності педагогічних працівників навчально-методичних центрів шляхом оновлення та розширення їх знань з питань:

основних компетенцій органів місцевої влади та суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту;

порядку організації та методичного забезпечення функціонального навчання керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту, реагування та ліквідації їх наслідків;

основних засад управління у сфері цивільного захисту, призначення, складу та завдань сил цивільного захисту, забезпечення готовності органів управління і сил цивільного захисту до дій за призначенням.

При розробці змісту та тематики практичних занять малося на меті, що за результатами проходження короткострокового підвищення кваліфікації слухачі повинні вміти:

застосовувати положення нормативно-правових актів з питань цивільного захисту в навчальній та методичній роботі;

забезпечувати якісне проведення функціонального навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;

здійснювати методичний супровід проведення суб'єктами забезпечення цивільного захисту спеціальних навчань і тренувань;

здійснювати консультаційну, аналітичну, методичну підтримку підприємств, установ, організацій з питань діяльності у сфері цивільного захисту та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Ефективність засвоєння слухачами навчального матеріалу під час контролю знань, отриманих в ході підвищення кваліфікації, є необхідним елементом зворотного зв'язку в навчальному процесі та має на меті оцінку його результатів і здатності застосовувати отримані знання при виконанні посадових обов'язків. Підсумковий контроль згідно з навчальною програмою здійснюється шляхом захисту слухачами індивідуальних завдань (випускних робіт).

На підставі зазначеної Навчальної програми та з урахуванням функціональних обов'язків педагогічних працівників навчально-методичних центрів розроблено і схвалено на засіданнях методичної і вченої ради Інституту Робочі навчальні програми для наступних категорій педагогічних працівників:

начальники (заступники начальників) навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту;

завідувачі (заступники завідувачів), викладачі обласних та міста курсів удосконалення керівних кадрів;

завідувачі (заступники завідувачів) міських курсів, завідувачі навчально-консультаційних пунктів, начальники циклів практичної підготовки, майстри виробничого навчання;

завідувачі обласних методичних кабінетів, методисти;

завідувачі кабінетів навчальних (інформаційних технологій);

завідувачі лабораторій (наочних засобів навчання).

Таким чином, враховуючи, що відповідальність за організацію та належне проведення навчальних занять з короткострокового підвищення кваліфікації

педагогічних працівників навчально-методичних центрів покладена на Інститут, навчально-методичні матеріали з цього виду навчання відпрацьовано з урахуванням передбачених вимог, досвіду роботи органів і підрозділів цивільного захисту, новітніх досягнень педагогічної науки, а проведення навчальних занять передбачатиме ефективне використання сучасних освітніх технологій та методів їх використання. Варто зазначити, що при розробці змісту Навчальної програми короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту було застосовано практико-орієнтований підхід в результаті чого до 70 відсотків аудиторного навантаження складають практичні заняття.

Ефективна організація та проведення короткострокового підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту забезпечить належний рівень їх професійної компетентності та посилить мотивацію працівників до особистісного та професійного саморозвитку.

Висновки.

1. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників за новою навчальною програмою забезпечує розвиток особистості, її професійну мобільність.
2. Така організація навчання сприятиме підвищенню ефективності використання та збереження кадрового потенціалу навчально-методичних центрів.
3. Застосування практико-орієнтованого підходу при проведенні підвищення кваліфікації педагогічних працівників за новою навчальною програмою забезпечить детальний розгляд слухачами окремих теоретичних положень навчальної теми та формуватиме вміння і навички їх практичного застосування.

Перспективи подальших досліджень. Серед подальших напрямів досліджень проблем організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту слід приділити особливу увагу питанням розвитку мотиваційних ресурсів педагогічних працівників до підвищення особистого рівня професійної компетентності, а також вдосконалення організації та проведення їх атестації.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року № 874 „Про удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту” [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/an/17/KP010874.html#17.
3. Наказ МНС України від 18.09.2013 № 352 „Порядок проходження педагогічними працівниками додаткової спеціальної підготовки у сфері цивільного захисту” [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0481-01>.
4. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник/Ягупов В.В. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
5. Бондарчук О.І. Психолого-педагогічні умови особистісного розвитку викладачів вищої школи в системі післядипломної педагогічної освіти / О.І. Бондарчук, Н.М. Скоробагатько //Актуальні проблеми психології: Зб. наук.пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка За ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. –

Житомир. – 2011. – Т.1. – Вип. 31. – С. 23-31.

6. Мороз В.М. Механізм організації підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників як об'єкт державного управління якістю освіти / В. М. Мороз // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – №3. – С. 107-113. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzizvru_2014_3_22.

7. Таймасов Ю.С. Науково-методична модель розвитку професійної компетентності фахівців пожежно-рятувальної служби у системі підвищення кваліфікації / Ю.С. Таймасов, Ю.Д. Бойчук // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. пр. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – 2014. – Вип. 43. – С. 183-192. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_zntndr_2014_43_18.

8. Закон України від 12.01.2012 № 4312-VI „Про професійний розвиток працівників” / Верховна Рада України // Офіційний вісник України. – 2012. – №11. – С. 12.

9. Наказ ДСНС України № 77 від 18.02.2016 “Про організацію щорічного короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту педагогічних працівників навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту” [Електрон. Ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Nakazi/45131.html>.

10. Нагірняк М.Я., Мачинська Н.І. Практичні аспекти організації навчального процесу у вищому навчальному закладі / М.Я. Нагірняк, Н.І. Мачинська // Вісник ЛДУБЖД. – Львів. – 2011. – № 5. – С.191-196.

11. Штомпель Г. Управління процесом підготовки та професійного зростання науково-педагогічних кадрів в умовах євроінтеграції / Штомпель Г., Чернишова Є., Саюк В. // Шлях освіти. – 2010. – № 1. – С. 8-12.

12. Саюк В.І. Теоретичні засади якості підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти / В.І. Саюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 7 (50). – Рівне: РДГУ, 2013. – С. 162-166.

13. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 „Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” // Офіційний вісник України. – 2013. – №50. – С. 18.